

สงครามชายแดน ๒๕๒๐-๒๕๒๒ (ค.ศ. ๑๙๗๗-๑๙๗๙)

สงครามชายแดนกัมพูชา-เวียดนามที่เพิ่งจะมีการเปิดเผยในปี ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) มีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นมาตั้งแต่ปัญหาการกระทบกระทั่งในปี ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) ทั้งนี้ที่กองกำลังฝ่ายคอมมิวนิสต์ยึดอำนาจในประเทศทั้งสองได้ในเดือนเมษายน ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) แล้ว โดยเกิดการปะทะกันบริเวณเกาะต่าง ๆ ในอ่าวไทย โดยเฉพาะเกาะพูกอก เกาะหวาย และเกาะเตาजू ซึ่งต่อมาภายหลังก็มีการเปิดเผยว่ามีการปะทะกันในบริเวณอื่นด้วย เช่นในจังหวัดฮาเตียนกับเหย็นห์ของเวียดนาม และรัศนีรัศนีกับมณฑลคีรีของกัมพูชา แต่เหตุการณ์ดังกล่าวพอจะอนุมานได้ว่าเกิดจากความสับสนในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงในประเทศทั้งสอง และผู้นำใหม่ต่างก็ได้พยายามติดต่อกันเพื่อหาทางยุติปัญหานี้ เหตุการณ์ทั่วไปก็สงบเรียบร้อย จนถึงเดือนเมษายน ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) ก็เกิดการสู้รบอย่างรุนแรงในบริเวณชายแดนด้านจังหวัดฮาเตียนและโชคกของเวียดนาม จากนั้นการสู้รบได้ขยายตัวไปอย่างรุนแรงและกว้างขวางเกือบตลอดแนวพรมแดนกัมพูชา-เวียดนาม และนำไปสู่การที่กัมพูชาประกาศระงับความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนามเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) จนกว่ากองกำลังของเวียดนามจะถอนตัวออกไปจากดินแดนกัมพูชา และ "บรรยากาศแห่งมิตรภาพระหว่างประเทศทั้งสองจะได้รับการฟื้นฟูขึ้นใหม่"^๒

^๑ Fike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.8.

^๒

"Diplomatic Relations Broken off by Cambodia," Keesing's Contemporary Archives XXIV (October 27, 1978): 29271-29272.

คำแถลงต่าง ๆ ของรัฐบาลทั้งสองในกรณีนี้มิได้ให้ความกระจ่างว่ามีเป้าหมายอย่างไรในการทำสงคราม เพราะปัญหาความขัดแย้งยังมีอยู่มากมาย ทั้งที่เกี่ยวกับเส้นเขตแดนและเรื่องอื่น ๆ ดังนั้น จึงน่าพิจารณาว่าตามข้อมูลที่มีอยู่นี้ ทั้งสองฝ่ายน่าจะมีเป้าหมายในการทำสงครามอย่างไรบ้าง โดยแยกพิจารณาที่ละประเทศดังนี้

กัมพูชา

๑. การผลักดันกองกำลังคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เข้าไปตั้งอยู่ในดินแดนกัมพูชาตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนามให้ออกไป
๒. การเบี่ยงเบนความสนใจจากปัญหาภายในกัมพูชา
๓. การกวาดล้างนักรบเมืองฝ่ายตรงข้ามภายในประเทศ
๔. การทำลายอิทธิพลของเวียดนามในกัมพูชา และขัดขวางการแทรกแซงกิจการภายในของกัมพูชาโดยกองทหารเวียดนาม
๕. การแยกเวียดนามออกโดดเดี่ยวจากประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

๑. การผลักดันกองกำลังคอมมิวนิสต์เวียดนามที่เข้าไปตั้งอยู่ในดินแดนกัมพูชาตั้งแต่สมัยสงครามเวียดนามให้ออกไป

รัฐบาลกัมพูชาสมัยเจ้าสีหนุได้ทำความตกลงอย่างไม่เป็นทางการกับเวียดนามเหนือและเวียคกง อนุญาตให้ส่งกองทหารผ่านชายแดนกัมพูชาเพื่อเข้าไปยัง เวียดนามใต้ และอนุญาตให้จีนกับสหภาพโซเวียตส่งกำลังบำรุงผ่านเมืองท่าสีหนุวิลล์ด้วย^๑ และต่อมา ก็ได้อนุญาตให้เข้าไปจัดตั้งฐานกำลังในดินแดนของกัมพูชาได้ด้วย ในปี ๒๕๑๓

^๑The Committee of Concerned Asian Scholars, The Indochina Story, p.57.

(ค.ศ. ๑๙๗๐) กองถาวรรัฐประหารโค่นล้มเจ้าสีหนุ มีทหารคอมมิวนิสต์เวียดนามกว่าห้าหมื่นคนในดินแดนกัมพูชา และดูเหมือนว่าดินแดนทางภาคตะวันออกเป็นจำนวนมาก จะอยู่นอกการควบคุมของรัฐบาลพนมเปญ^๑ ช่วงปี ๒๕๑๓-๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๐-๑๙๗๕) รัฐบาลลอนดอนก็พยายามขับไลกองกำลังคอมมิวนิสต์เวียดนามเหล่านี้ เพราะเป็นเงื่อนไขสำคัญของการรัฐประหารปี ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) นั้น แต่การที่พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชายินยอมให้ความร่วมมือกับเจ้าสีหนุในการทำสงครามกับรัฐบาลลอนดอน ทำให้กองกำลังคอมมิวนิสต์เวียดนามสามารถใช้ดินแดนกัมพูชาต่อไปได้ด้วยความช่วยเหลือของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา ต่อมา เมื่อทั้งกัมพูชาและเวียดนามใต้ได้รับการ "ปลดปล่อย" แล้ว พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาเห็นว่าเวียดนามควรจะต้องตัวออกจากดินแดนกัมพูชาได้แล้ว จึงขอร้องให้เวียดนามขนย้ายกองกำลังของตนออกไปภายในเดือนพฤษภาคม หรืออย่างน้อยที่สุดภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) แต่เวียดนามกลับถอนออกไปเพียงส่วนเดียวเท่านั้น ที่เหลือยังคงแอบแฝงอยู่ต่อไป โดยเฉพาะในดินแดนที่อยู่ห่างไกล เช่นจังหวัดกระแจะ มณฑลคีรี และรัตนคีรี^๒

การปะทะกันครั้งแรก ๆ ระหว่างกองกำลังของรัฐบาลใหม่ของกัมพูชา กับ เวียดนามใต้มักจะเกิดขึ้นในบริเวณสำคัญ ๆ ที่เคยเป็นปัญหากันมาก่อนแล้ว จุดแรกคือ เกาะต่าง ๆ ในอ่าวไทย กัมพูชาพยายามแย่งชิง เกาะพูกวกและเกาะจูที่เวียดนามเข้าปกครองต่อจากฝรั่งเศส นับแต่ฝรั่งเศสถอนตัวออกไปจากอินโดจีน แต่ก็ไม่สำเร็จ^๓ ซึ่งขณะเดียวกันกัมพูชาก็กล่าวหาว่า เวียดนามเข้าโจมตีเกาะหวายของกัมพูชาด้วย^๔

^๑ Osborne, Region of Revolt: Focus on Southeast Asia, pp.153-154.

^๒ Ministry of Foreign Affairs of Democratic Kampuchea, Department of Press and Information, Black Paper..., p.77.

^๓ Chanda, "Anatomy of the Conflict," p.14.

^๔ Pike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.8.

และอีกจุดหนึ่งคือ ชายแดนคานาดาตะวันออกเฉียงเหนือในจังหวัดควิเบก และรัศมีรัศมีการปะทะกันในระยะเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) นี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยของกัมพูชาตั้งใจตั้งแต่คนว่าจะผลักดันกองทหารคอมมิวนิสต์เวียคนามออกจากดินแดนกัมพูชาทั้งหมด และคัดค้านใจโหวง เวลาที่สถานการณ์กำลังลำบากนี้เป็นจุดเริ่มต้น เพราะฉะนั้นรวมแห่งชาติกัมพูชาอีกพจนม เปญุได้ก่อนที่คอมมิวนิสต์เวียคนามจะประสบชัยชนะ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะเตรียมการครั้งนี้ ในขณะที่คอมมิวนิสต์เวียคนามยังต้องกังวลกับสงครามในเวียคนามได้ แต่กระนั้นกัมพูชาก็ยังไม่สำเร็จ และทำให้นักวิเคราะห์ตะวันตกวิเคราะห์หาเหตุการณ์ในขวงนั้นเกิดขึ้นโดยบังเอิญ

สาเหตุที่ทำให้รัฐบาลกัมพูชาตั้งเป้าหมายนี้ขึ้นคือ ดินแดนกัมพูชาจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ภายใต้การครอบครองของเวียคนาม นอกเหนือไปจากดินแดนกัมพูชาที่เวียคนามเข้าปกครองสืบต่อจากฝรั่งเศส ส่วนใหญ่เป็นบริเวณที่อยู่ทางไกลและประชากรเบาบาง และยังมีความตกลงเรื่องเส้นเขตแดนกัมพูชา-เวียคนาม ปี ๒๕๑๐ (ค.ศ. ๑๙๖๗) เป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากเป็นการรับรองเส้นเขตแดนที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ซึ่งหมายความว่าดินแดนส่วนใดที่อยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายใดก็ให้อำนาจเป็นดินแดนของประเทศนั้น เช่นเกาะพุกวก็น่าจะเป็นของเวียคนามอย่างถูกต้อง เพราะเวียคนามได้เข้าปกครองต่อจากฝรั่งเศสมาตั้งแต่ต้น นอกจากนั้นยังมีดินแดนที่กองกำลังคอมมิวนิสต์เวียคนามเข้าไปตั้งฐานที่มั่นแล้ว เข้าปกครองเสียด้วย เดิมกองกำลังคอมมิวนิสต์เวียคนามตั้งอยู่เฉพาะตามชายแดนติดต่อกับเวียคนามได้ แต่การโจมตีของทหารอเมริกันและเวียคนามได้ในปี ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) เป็นต้นมา ทำให้ต้องถอยลึกเข้าไปในดินแดนกัมพูชามากขึ้นดินแดนเช่นนี้จึงมีมากขึ้นไปด้วย ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะเจรจากำหนดเส้นเขตแดนที่เหมาะสมกับเวียคนาม หรือจะเจรจาเพื่อขอให้กองทหารเวียคนามถอนตัวออกไป กัมพูชาก็ยอมจะอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะโดยสภาพที่แท้จริงแล้ว รัฐบาลกัมพูชาไม่มีอำนาจเหนือดินแดนเหล่านั้นเลย และการขอร้องของกัมพูชาก็ยังไม่ได้รับการตอบสนองด้วยดีจากฝ่ายเวียคนามอีกด้วย

เอกสารรัฐบาลกัมพูชากล่าวว่า เมื่อกองทหารเวียคนามในจังหวัดรัตนคีรีปฏิบัติที่จะ
ถอนตัวกลับไปยัง เวียดนามโดยอ้างว่า เป็นดินแดนเวียคนาม รัฐบาลกัมพูชาแจ้งว่า
ดินแดนดังกล่าว เป็นบริเวณที่ เวียดนามเคยขออนุญาตจากพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาเพื่อ
เข้าไปตั้งฐานที่มั่น แต่พวกกองทหารเวียคนามก็ยังยืนกรานไม่ยอมถอนออกไป คณะ
กรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึงตัดสินใจให้ใช้กำลัง เพื่อขับไลกองทหาร
เวียคนามออกไป

ปัจจัยอีกประการหนึ่งได้แก่ลักษณะชาตินิยมอย่างรุนแรงของผู้นำพรรค
คอมมิวนิสต์กัมพูชา การประกาศแนวทางทางการเมือง (Political Line)
ที่ "ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งเอกราช อธิปไตย และการพึ่งพาอาศัยตนเอง"^๒ ทำให้
เกิดความตองการที่จะปิดประเทศ เพื่อสามารถฟื้นฟูบูรณะประเทศอย่างเต็มที่ด้วยตนเอง
และเพื่อแสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะกำจัดลักษณะที่เป็น "จักรวรรดินิยม" ให้หมดสิ้นจาก
กัมพูชา ซึ่งรวมถึงการ เขาคครอบครองดินแดนกัมพูชาด้วย จึงประกาศที่จะรักษาบูรณภาพ
แห่งดินแดนอย่างเคร่งครัด ในเรื่องนี้ เวียคนามกล่าวว่าผู้นำกัมพูชาได้ยื่นถึงการ
ยึดคืนซึ่งดินแดนทั้งหมดที่เคยอยู่ในอำนาจอาณาจักรกัมพูชาโบราณ แต่ก็จำต้องจำกัด
ความปรารถนาไว้เฉพาะบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงเท่านั้น เพราะไม่กล้าที่จะ
แสดงความปรารถนาทั้งหมดออกมา^๓ ลักษณะดังกล่าวช่วยส่งเสริมความไม่พอใจ
พรรคคอมมิวนิสต์เวียคนามของผู้นำกัมพูชาให้ปรากฏออกมาในทางที่ก้าวร้าวและไม่ยอม
ประนีประนอมกับเวียคนาม

^๑ Ministry of Foreign Affairs of Democratic Kampuchea,
Department of Press and Information, Black Paper..., pp.77-78.

^๒ Veitnam Courier, Kampuchea Dossier I, p.16.

^๓ Ibid., p.39.

ลักษณะที่น่าสังเกตุในการเรียกร้องให้เวียคนามถอนตัวออกจากดินแดนกัมพูชา ก็คือ ไม่มีคำแถลงใด ๆ ที่แสดงอย่างชัดเจนว่า "ดินแดนกัมพูชาทั้งหมด" นั้นหมายความว่า ถึงส่วนใดบ้าง เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าเส้นเขตแดนที่ปักปันไว้ในสมัยอาณานิคมไม่ชัดเจน เพียงพอและยังทำมานานมากแล้ว หลักเขตจึงสูญหายไปบ้าง ถูกทำลายไปบ้าง ประกอบกับ ธรรมชาติการขยายตัวของชุมชนชาวญวนน่าจะทำให้กัมพูชาไม่พอใจ เส้นเขตแดนที่เป็นอยู่ แต่ก็ไม่สามารถเปิดการเจรจาได้เพราะ เสียเปรียบที่เวียคนามครอบครองดินแดนบางส่วน อยู่แล้ว ทางเลือกของกัมพูชาจึงมีเพียงการทำสงครามกองโจร เพื่อกดดันให้เวียคนาม มอบคืนดินแดนส่วนที่เป็นของกัมพูชาฉบับคืน ซึ่ง เวียคนามก็ไม่อาจนิ่งเฉยให้กัมพูชาใช้กำลัง เข้ายึดครองดินแดนเหล่านั้นได้

๒. การ เบี่ยงเบนความสนใจจากปัญหาภายในกัมพูชา

เมื่อแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาได้สำเร็จก็เริ่มโครงการสร้าง "สังคมใหม่" ที่เสมอภาค ยุติธรรม และเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ที่ไม่มีทั้งคนร่ำรวยหรือคนยากจน ไม่มีทั้งชนชั้นผู้กดขี่และชนชั้นผู้ถูกกดขี่"^๑ หลักการสำคัญก็คือการปิดประเทศ เพื่อให้กัมพูชา หลุดพ้นจากเศรษฐกิจระหว่างประเทศและก้าวไปสู่การพัฒนาด้วยตนเองซึ่งจะเป็นวิถี ทางเดียวที่จะทำให้กัมพูชาพ้นจากความค้ำอัยพัฒนาที่ปวง^๒ รัฐบาลพล พตมุงที่จะวาง พื้นฐานการเกษตรกรรมทั่วประเทศ จึงระดมกำลังเพื่อสร้างระบบการชลประทานอย่าง

^๑คำปราศรัยของ เอียง ซารี หัวหน้าคณะผู้แทนกัมพูชาประชาธิปไตยในการ ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ ๓๓ ณ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘).

^๒แนวความคิดนี้ส่วนใหญ่เป็นของ เขียว สัมพันธ์ ซึ่งเป็นผลงานการศึกษาวิจัย เพื่อชอรัปปริญาเอกในปี ๒๕๐๒ (ค.ศ. ๑๙๕๙): Khieu Samphan, "Cambodia's Economy and Problems of Industrialization," Translated by Laura Summers, in Indochina Chronicle (September-November 1976): 2-26.

ขนานใหญ่ พร้อมกันนั้นก็เร่งทำการผลิตเพื่อขจัดความอดอยากภายในประเทศซึ่งต้องใช้
 แรงงานในการนี้เป็นจำนวนมาก และขณะเดียวกันก็ต้องวางรากฐานของระบบสังคมนิยม
 ไปพร้อม ๆ กันด้วย มีวิธีการปฏิบัติที่สำคัญบางประการ เช่น การอพยพประชาชนจาก
 เมืองใหญ่ โดยเฉพาะพนมเปญออกไปสู่ชนบท ด้วยคำขวัญว่า "เปลี่ยนประชาชน
 /ชาวเมือง/ ให้เป็นเกษตรกร" และ "การมีข้าวหมายถึงมีทุกสิ่ง"^๑ ทำลายระบบ
 เศรษฐกิจแบบทุนนิยมทั้งหมด ยกเลิกระบบเงินตรา ปิดธนาคาร ร้านค้า และสถาบัน
 ธุรกิจต่าง ๆ ปิดกั้นการติดต่อทางความคิดโดยการปิดหนังสือพิมพ์และสถานีวิทยุ ทำลาย
 สถาบันศาสนา ยกเลิกชนชั้นในสังคมและกำจัดข้าราชการในรัฐบาลเก่า อาจจะสรุป
 ได้สั้น ๆ ว่า "ได้ทำลายกัมพูชายุคใหม่และนำประเทศย้อนกลับไปสู่สมัยโบราณอีก
 ครั้งหนึ่ง"^๒ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งใหญ่ แต่ก่อให้เกิดความไม่พอใจ
 ในหมู่ประชาชน ทำให้ประชาชนจำนวนมากพยายามหลบหนีออกนอกประเทศเพราะ
 ไม่สามารถอดทนทำงานอย่างหนักแต่ขาดแคลนปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตได้
 และคนพวกนี้เองที่ออกไปบอกเล่าถึงสภาพอันทารุณที่เกิดจากความพยายามจะสร้าง
 สังคมใหม่ของพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา

กัมพูชาในสายตาของนานาชาติถูกปกครองอย่างป่าเถื่อน รัฐบาลพล พต
 ได้ดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิธีการที่รุนแรง มีการบังคับให้
 ประชาชนทำงานอย่างหนักเพื่อเพิ่มผลผลิตของชาติ รัฐบาลได้สังหารประชาชนที่ไม่
 เห็นด้วยกับแนวทางการสร้างประเทศอย่างโหดร้ายและโหดละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่าง
 รุนแรง ภายในประเทศก็มีภาวะขาดแคลนอย่างหนักจนทำให้ประชาชนรู้สึกว้ากัมพูชา
 เป็นประเทศที่มีความทุกข์ยากมากที่สุดในเวลานั้น อีศิตทหาร เขมรแดงคนหนึ่งหลบหนี
 ไปยัง เวียดนาม เลาวา

^๑ The Vietnam-Kampuchea Conflict (A Historical Record)

(Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1979), p.18.

^๒

Pike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.7.

ประชาชนเขมรถูกข่มขู่ให้ปิดปากให้สนิท แต่ก็มีคนไม่พอใจอยู่โดยทั่วไป ไม่มีใคร
ต้องการทำงานหนักอีกต่อไป ความจริงประชาชนไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป
เท่าไร หลังจากการไร้กางบังคับให้ทำงานหนักและให้อาหารจำกัดมากเช่นนั้น
[จำนวนคนตายจึงมีมาก] โดยไม่ต้องไปรวมถึงผู้ที่ถูกประหารชีวิต นอกจากพวก
เพศฆาตมืออาชีพอันแล้ว พวกเราทุกคนก็รอคอยด้วยความหวังว่า จะมีอะไรบางอย่าง
เกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้ พวกผู้ชายที่ยังแข็งแรงจำนวนมากในหมู่บ้านต่าง ๆ
โคหลวมหนีไปพร้อมกับขโมยอาวุธของทหารหรือสมาชิกหน่วยป้องกันตนเองไปด้วย
การประท้วงของประชาชนถูกทำให้สิ้นสุดลงด้วยการปราบปรามอย่างรุนแรงถึง
เลือดเนื้อและชีวิต เช่น ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งริมฝั่งแม่น้ำโขงประชาชนกว่าหกร้อยคน
ถูกกำจัดไป รัฐบาลโคสงกำลังขนาดใหญ่เข้าปฏิบัติการกวาดล้างในเขตป่า
อย่างหนัก ชาวเขมรโคกอกการจลาจลขึ้นหลายแห่ง

รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ภายในกัมพูชาระหว่างปี ๒๕๑๔ ถึง ๒๕๒๑
(ค.ศ. ๑๙๗๕-๑๙๗๘) ไม่น่าจะแจ่มชัดนัก เพราะไม่มีผู้สื่อข่าวต่างประเทศคนใด
ได้รับอนุญาตให้เข้าประเทศ และมีผู้แทนทางการทูตเพียงไม่กี่ประเทศที่ได้รับอนุญาตให้
เปิดสำนักงานในพนมเปญ ซึ่งก็ถูกควบคุมความเคลื่อนไหวอย่างเข้มงวดด้วย เป็นที่
เชื่อกันโดยทั่วไปว่าประชาชนหลายพันคนตายไปนับแต่สงครามในกัมพูชายุติลงในเดือน
เมษายน ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) โดยเป็นผลจากการประหารชีวิต โรคภัยไข้เจ็บ การ
ขาดอาหาร หรือการทำงานหนักเกินไป นายชาร์ลส์ ทวินนิง (Charles Twining)
อดีตเจ้าหน้าที่การทูตประจำสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยได้
แถลงต่อคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการวิเทศสัมพันธ์ของสภาผู้แทนราษฎร
สหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) ว่า จำนวนชาวเขมรที่ตายไป

มี "ประมาณหลายหมื่นคนหรือหลายแสนคน" และปฏิเสธจำนวนที่มีผู้อ้างกันว่าประมาณ
ห้าแสนถึงหนึ่งล้านสองแสนคน^๑

สถานการณ์ได้เลวร้ายลงอย่างมากเพราะความไม่พอใจของประชาชนที่
เพิ่มขึ้นทุกขณะ ทำให้นักวิเคราะห์ตะวันตก วิเคราะห์ว่า ผู้นำเขมรต้องหาทางทำให้
ประชาชนและนานาชาติเลิกสนใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายสร้างสังคมใหม่ของ
รัฐบาล ซึ่งภาวะสงครามจะตอบสนองเรื่องนี้ได้ดีที่สุด เมื่อถึงขั้นนี้ปัญหาก็คือจะทำ
สงครามกับใครในบรรดาประเทศเพื่อนบ้านที่เคยมีเรื่องพิพาทกันมาก่อน เป็นผลให้มีการ
ปะทะตามชายแดนทั้งกับไทยและเวียดนาม โดยบุกรุกเข้าโจมตีหมู่บ้านชายแดนของไทย
ครั้งแรกเมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘)^๒ และกัมพูชาก็เริ่มส่งกำลังทหาร
เข้าไปบุกรุกดินแดนของเวียดนามตั้งแต่ต้นเดือนมกราคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) นั้นแล้ว
เช่นกัน^๓ แต่ขณะที่เวียดนามตอบโต้ด้วยการส่งกำลังทหารเข้าไปโจมตีหมู่บ้านของกัมพูชา
ฝ่ายไทยกลับไม่ได้แสดงปฏิกิริยารุนแรงนัก "แต่เราจะตอบโต้บนแผ่นดินของเรา เราจะ
ไม่บุกรุกเข้าไปในเขตแดนของกัมพูชา"^๔ เวียดนามจึงถูกเลือกเป็นเป้าหมายที่จะใช้
สร้างสถานะสงคราม

พวกญวน (The Youn) ไม่เคยเป็นมิตรกับชาวเขมร พวกนี้เป็นศัตรูชั่วลูก
ชั่วหลานของเรา และเป็นสาเหตุของความทุกข์ยากของเราทั้งในอดีตและใน
ปัจจุบัน เราจึงต้องทำงานหนักเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร รัค เข็มขัดและ
สะสมเสบียงอาหารไว้สำหรับต่อสู้กับพวกญวน เราจะต้องไม่เพียงแต่ป้องกัน

^๑ "Internal Conditions-Flight of Refugees," Keesing's
Contemporary Archives XXIV (February 3, 1978): 28805.

^๒ "ทหารกัมพูชาบุกดำเนินไทยและสังหารประชาชนไทย," สยามจกหมายเหตุ ๓
(๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐) : ๑๑๘.

^๓ Vietnam Courier, Kampuchea Dossier I, p.33.

^๔ Clifford D. May and Holger Jenson, "Indochina: Hit and Run,"
Newsweek XCII (February 27, 1978): 8.

ไม่ให้พวกนี้ยึดครองประเทศและทำให้ประชาชนชาวเขมรกลายเป็นทาสไปเท่านั้น แต่เราจะต้องแย่งชิงโคชินจีนซึ่ง เป็นดินแดนของ เรากลับคืนมาด้วย

ส่วนในค่านระหว่างประเทศ รัฐบาลกัมพูชาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการที่กัมพูชาเรียกร้องความเห็นใจจากสาเหตุการรุกรานของ เวียดนามจะช่วยให้นานาชาติเล็งสนใจที่จะโจมตีรัฐบาลกัมพูชาในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง คณะผู้แทนของ กัมพูชาที่เดินทางไปยังต่างประเทศจะพยายามสร้างภาพพจน์การดำเนินนโยบายพัฒนา ประเทศของรัฐบาลว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ในขณะที่เดียวกันก็พยายามจะ ยกเรื่องการรุกรานของ เวียดนาม เป็นประเด็นสำคัญในการเรียกร้องความเห็นใจ เช่น เอียง ซาร์กิดาวา

ประชาชนทุกคนได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันจากการปฏิวัติและสังคมใหม่ ทุกคนได้รับอาหารที่เพียงพอ ได้รับเสื้อผ้าตามสมควร มียารักษาโรค การรักษาพยาบาลและโรงพยาบาลในแต่ละสหกรณ์และสหภาพการคา ประชาชนพอใจการปฏิวัติ และตั้งใจที่จะปกป้องยุคใหม่ของพวกเขา . . . สำหรับพวกที่คุ้นเคยกับชีวิตที่สุขสบายในสังคม เกาซึ่งมีประมาณสิบ เปอร์ เซนต์ของประชากรทั้งหมด พวกนี้ถูกตัดปัจจัยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ลงสู่ระดับเดียวกับทุก ๆ คนในประเทศ พวกนี้สามารถอยู่เหมือน ๆ กับคนอื่น ๆ ทั้งหมด . . . เวียดนามนักล่าดินแดน และผู้รุกรานโคกระทำการอันป่าเถื่อนโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำลายกัมพูชา ประชาธิปไตย . . . กัมพูชาประชาธิปไตยมิได้เป็นฝ่ายตั้ง เงื่อนไขในการจะหาทางยุติปัญหา แต่ เวียดนามเป็นฝ่ายตั้ง เงื่อนไขให้กัมพูชาประชาธิปไตย ซึ่งเหมือนกับที่ฮิตเลอร์ชมชูและคุกคามประเทศในยุโรปตะวันออก แล้วบังคับให้ประเทศเหล่านั้นยอม เจริญ เพื่อยินยอมมอบดินแดนของตนไว้ภายใต้การปกครองของเขา เวียดนามก็กำลังดำเนินรอยตามโดยคุกคามกัมพูชาอย่างป่าเถื่อนทารุณ แล้วบอกว่ากัมพูชาต้อง เจริญกับ เวียดนาม . . . ความช่วยเหลือจาก

ต่างประเทศและจากสหประชาชาติที่ให้แก่เวียดนามถูกนำไปใช้โดยตรงหรือโดยทางอ้อมในการรักษาและปรับปรุงกองทัพเพื่อสามารถดำเนินการคุกคามกัมพูชาและขยายอำนาจต่อไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ . . . ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนามควรร่วมกันระดมกำลังและควรพิจารณาเกี่ยวกับความช่วยเหลือเหล่านี้ใหม่ด้วย^๑

นอกจากนั้นพล พต ยังได้ให้คำชี้แจงควรวา

ในเรื่องเกี่ยวกับการสังหารประชาชนและการกล่าวหาต่าง ๆ ต่อกัมพูชาประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลแห่งกัมพูชาประชาธิปไตยได้ประกาศและเปิดโปงพวกที่สร้างเรื่องนี้ขึ้นมาด้วยการแสดงหลักฐานอันเด่นชัดให้ปรากฏ เพราะพวกนี้ความจริงก็คือพวกที่เคยสังหารประชาชนชาวเขมรทั้งในอดีตและในปัจจุบันมาแล้วอย่างทารุณนั่นเอง การประณามต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยฝีมือของรัฐบาลเพียงสองสามประเทศที่รวมหัวกันบุกรุกกัมพูชาทั้งในอดีตและปัจจุบัน หากโชชอกกล่าวหาของประชาชนทั่วโลกไม่^๒

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่ากัมพูชาจะเริ่มบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่เข้มแข็งไม่ประสบความสำเร็จดังที่ตั้งเป้าหมายไว้

^๑คำปราศรัยของ เอียง ซารี หัวหน้าคณะผู้แทนกัมพูชาประชาธิปไตยในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ ๓๓ ณ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘).

^๒พล พต ให้สัมภาษณ์ ริชาร์ด คัคแมน ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เซนต์หลุยส์โพสต์ อ้างถึงใน เขมร : แดกแล้วแดกอีก, กองบรรณาธิการมติชนและประชาชาติธุรกิจ หน้า ๑๘๒.

๓. การกวาดล้างนักรบ เมืองฝ่ายตรงข้ามภายในประเทศ

แนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาเป็นที่รวมของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายที่จะต่อสู้กับศัตรูร่วมกันคือ รัฐบาลลอนดอนซึ่งทำการรัฐประหารโค่นล้มเจ้าสีหนุในเดือนมีนาคม ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) กลุ่มสำคัญที่สุดมีอยู่สองกลุ่มได้แก่ เขมรแดงหรือพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา กับเขมรรุนคาสหรือแนวพลกบฏขอมเขมรซึ่งจงรักภักดีต่อเจ้าสีหนุ^๑ และในช่วงห้าปีของการทำสงครามกับรัฐบาลลอนดอน แนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว มีสมาชิกและแนวร่วมกว้างขวางมากมาย ทั้งที่เป็นประชาชนทั่วไปที่ได้รับความเดือดร้อนจากเจ้าหน้าที่รัฐบาลลอนดอน และนักรบเมือง ข้าราชการ นักศึกษาที่มีแนวความคิดทางการเมืองที่แตกต่างจากรัฐบาลและหลบหนีไปเข้าร่วมกับแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาเพื่อทำการต่อสู้กับรัฐบาลลอนดอน นอกจากนั้นก็มีชาวญวนในกัมพูชาที่รัฐบาลลอนดอนปลุกปั่นชาวเขมรให้เขาใจว่าสนับสนุนคอมมิวนิสต์เวียดนามจนกระทั่งเกิดการสังหารหมู่ชาวญวนในเดือนเมษายน ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) "ทำให้ชาวญวนในกัมพูชานับเป็นหมื่น ๆ เลือกที่จะเข้าร่วมขบวนการต่อต้านของเขมร"^๒ และมีพวกคอมมิวนิสต์เขมรที่ไปรับการศึกษาอบรมจากเวียดนามเหนือและเวียดนามเหนือส่งกลับมาเขาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งกัมพูชาเป็นจำนวนมากเพื่อช่วยพัฒนาการดำเนินงานของแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชา และเพื่อเป็นฐานทางการเมืองของเวียดนามในอนาคค ในระหว่างที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายของการต่อสู้ ความแตกต่างที่มีอยู่มากมายระหว่างกลุ่มเหล่านี้ก็ถูกมองข้ามไปเป็นส่วนใหญ่ แต่กระนั้นก็ยังเกิดความขัดแย้งกันอยู่บ้างแล้ว เพราะกลุ่มต่าง ๆ รวมมือกันบนพื้นฐานประการเดียวกันคือ การต่อต้านรัฐบาลลอนดอน ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่เกิดความแตกแยกขึ้นภายในแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาหลังจากที่สามารถโค่นล้มรัฐบาลลอนดอนได้สำเร็จแล้ว

^๑ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้างสังเวียน," สยามรัฐ (๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒) : ๗.

^๒นโรคมสีหนุ, สงครามระหว่างข้าพเจ้ากับ ซี.ไอ.เอ., หน้า ๒๔๘.

ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ (ค.ศ. ๑๙๗๓) ได้เริ่มปรากฏความแตกกว้างขึ้น
 ในแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชา มีสาเหตุมาจากการที่เจาสีหนุเดินทางกลับเข้าไปในกัมพูชา
 เพื่อเยี่ยมเขตปลดปล่อยของแนวร่วม ฯ ในหลายจังหวัด และได้ไปร่วมประชุมพลพรรค
 ที่เขาพนมกุเลน ในการชุมนุมครั้งนี้ พวกเขมรแดงได้ใช้ทหารแวดล้อมไว้ทั้งหมด ไม่ให้
 พวกเขมรรุนคาสหรือพวกอื่น ๆ เข้าถึงเจาสีหนุได้ ทำให้ดูเหมือนจะผูกขาดเจาสีหนุไว้
 เพียงแต่ฝ่ายเดียว พวกเขมรอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เขมรแดงจึงไม่พอใจ ๓๐ มีนาคม ๒๕๑๗
 (ค.ศ. ๑๙๗๔) พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็ได้แสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่าตั้งใจจะไม่ให้
 เจาสีหนุได้มีโอกาสใช้อิทธิพลในการเมืองกัมพูชากายหลังสงคราม สิ่งที่แสดงให้เห็น
 อย่างชัดเจนเห็นจะได้แก่การที่เซียวฮัมพันซ์ เดินทางไปเยือนจีนในเดือนเมษายน ๒๕๑๗
 (ค.ศ. ๑๙๗๔) และเจาสีหนุไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมในคณะผู้แทนกัมพูชาในการเจรจา
 กับโจว เอนไหลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายจีนอื่น ๆ^๒ ทั้งที่เจาสีหนุก็อยู่ในปักกิ่งในขณะนั้น
 สำหรับรัฐบาลพลัดถิ่นนั้นได้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีหลายครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งพรรค
 คอมมิวนิสต์กัมพูชาก็ได้ตำแหน่งรัฐมนตรีเพิ่มมากขึ้น จนถึงขนาดรัฐมนตรีจากพรรค
 คอมมิวนิสต์กัมพูชามีเสียงมากพอที่จะถอนรัฐมนตรีที่เป็นพวกสนับสนุนเจาสีหนุออกจาก
 ตำแหน่งแล้วแต่งตั้งคนของตนเข้ารับตำแหน่งแทนได้^๓ แต่ฝ่ายคอมมิวนิสต์เขมร
 ก็ไม่อาจจะละเลยความสำคัญของเจาสีหนุได้เสียทีเดียว อย่างน้อยเมื่อทำการปฏิวัติ
 สำเร็จแล้วก็ต้องอาศัยเจาสีหนุให้กลับไปกัมพูชา เพื่อช่วยให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์เป็น
 รัฐบาลอันชอบด้วยกฎหมายทั้งในและนอกประเทศ^๔ แม้ว่าเจาสีหนุจะพยายามบ่ายเบี่ยง
 อย่างไร ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็พยายามหวนล้อมจนต้องยินยอมเดินทางกลับ

^๑ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้างสังเวียน," สยามรัฐ (๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒) : ๗.

^๒

Taylor, China and Southeast Asia..., p.380.

^๓ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้างสังเวียน," สยามรัฐ (๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒) : ๗.

^๔เรื่องเดียวกัน, (๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒) : ๗.

กัมพูชา เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) ความจริง เจ้าสีหนุก็มีไต่ปรารภว่าจะ
กลับกัมพูชาตั้งแต่แรกอยู่แล้ว เห็นได้จากกรณีที่เจ้าสีหนุกล่าวว่

ที่ฉัน [เจ้าสีหนุ] ตัดสินใจกลับกัมพูชาราวนี้ มีสาเหตุเพราะฉันเห็นดีกับนโยบายอัน
โหดร้ายของพวกเขมรแดง แต่ฉันต้องเสียสละความคิดเห็นของฉันเพื่อเอาใจจีน
และเพื่อเอาใจ ๗พฉา โจวเอนไล ซึ่งได้ทำความดีไว้ให้แก่กัมพูชาและแก่ตัวฉัน
มากมายเหลือเกิน^๑

แม้ว่ารัฐบาลจะแต่งตั้งให้เจ้าสีหนุดำรงตำแหน่งประมุขแห่งรัฐ แต่ก็พยายามกีดกันไม่ให้
มีบทบาทใด ๆ ในการเมืองภายในกัมพูชาและในคานอื่น ๆ ในที่สุดเจ้าสีหนุก็ลาออก
จากตำแหน่งประมุขแห่งรัฐเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๖)

ภายในพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาเองก็มีความขัดแย้งกันอยู่แล้วตั้งแต่ปี ๒๔๘๖
(ค.ศ. ๑๙๕๓) ที่มีการเสนอยุทธศาสตร์การต่อสู้เพื่อเอกราชสองแนวทาง แนวทาง
แรกให้รวมกำลังกับ เวียดนามและลาว เพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศส และแนวทางที่สองให้
ยึดอำนาจจากรัฐบาลเจ้าสีหนุซึ่งเป็นรัฐบาลหุ่นของฝรั่งเศสอยู่ขณะนั้นในทันที แนวทาง
ทั้งสองได้แตกแยกกันอย่างชัดเจน หลังปี ๒๔๘๗ (ค.ศ. ๑๙๕๔) เมื่อเจ้าสีหนุเป็น
ผู้นำสำคัญในการต่อสู้เพื่อเอกราชอย่างแข็งขัน โดยเฉพาะในการประชุมเจนีวา
เจ้าสีหนุได้รับการรับรองและสนับสนุนจากประเทศคอมมิวนิสต์สำคัญ ทั้งจีนและ
สหภาพโซเวียต และพวกที่มีความเห็นตามแนวทางการต่อสู้ทางแรกให้การสนับสนุน
แก่เจ้าสีหนุ แต่พวกแนวทางที่สองที่นำโดยพล พต ไคคักคาน พวกแนวทางแรก
จำนวนมากได้เข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองของเจ้าสีหนุ และอีกส่วนหนึ่งได้
เดินทางไปอยู่ในเวียดนามเหนือ ซึ่งเป็นเหตุให้พล พต ไม่ยอมรับว่าพรรคคอมมิวนิสต์
กัมพูชาถือกำเนิดมาตั้งแต่ทศวรรษที่ ๒๔๘๐ อย่างไรก็ตามพล พต ได้เป็นผู้นำ
พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาในปี ๒๕๐๖ (ค.ศ. ๑๙๖๓) เพราะการตายของเลขาธิการ
พรรคซึ่งเป็นผู้นำของแนวทางแรก ดังนั้น พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึงรับแนวทาง

^๑ เรื่องเดียวกัน, (๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒) : ๘.

ของพล พต เป็นนโยบายของพรรค เวียดนามกล่าวหาว่า "เพราะแนวทางของพล พต เป็นแนวทางการต่อสู้ที่ผิด พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึงไม่ได้รับความนิยมนจากชาวเขมร ที่ชนชั้นเจ้านิพนธ์ผู้มั่งคั่งทนทานสูง เคนในการต่อต้านจักรวรรดินิยม"^๑

เมื่อเกิดการรัฐประหารปี ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) พล พต ถูกกักขังให้ ยอมรับและเข้าร่วมในแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาที่มีเจ้านิพนธ์เป็นประธาน และต้องยอม เปิด "แนวร่วม" กับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ หลายกลุ่ม กลุ่มสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ กัมพูชาที่เคยมีความเห็นตามแนวทางการต่อสู้ทางแรกจึงกลายเป็นกลุ่มนิยมเวียดนาม เพราะเคยมีแนวความคิดที่จะรวมกำลังกับเวียดนามในการต่อสู้เพื่อ "ปลดแอก" อินโดจีนอยู่แล้ว กลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนจากอดีตเขมร เวียดนามที่ไปรับการศึกษาจาก เวียดนาม เนื้อและกั๊กับมารวมงานกับพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) และยังคงได้รับการสนับสนุนจากชาวญวนในกัมพูชาที่เขาเข้าร่วมต่อสู้กับแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชากวญ นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชากลุ่มพล พต ส่วนมากเป็นพวกชาตินิยม อย่างรุนแรง จึงเห็นว่ากลุ่มนิยมเวียดนามกำลังพยายามดึงอำนาจ เวียดนามกลับเข้าไป ในกัมพูชาอีก ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อเอกราชของประเทศ ดังนั้น เมื่อได้รับชัยชนะแล้ว พล พต จึงกลับไปใช้นโยบายแยกตัวอย่างโดดเดี่ยวอีก เพื่อสกัดกั้นอำนาจของ เวียดนาม ให้ออกไปจากกัมพูชา ความขัดแย้งภายในพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึง เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักธุรกิจการค้า นักอุตสาหกรรม และนักการเมืองสมัยลอนนอลก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่ถูกกวาดล้างมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาถือว่าเป็นพวกทุนนิยมซึ่งเป็นอันตรายต่อการสร้างระบบ สังคมนิยมในกัมพูชาโดยตรง การจะสามารถควบคุมอำนาจรัฐให้ได้อย่างสมบูรณ์ ก็จะต้องจำกัดพวกนายทุนที่มีอิทธิพลในทางการเมือง เสียก่อน ผู้ลี้ภัยที่หลบหนีออกมา

^๑ Chanda, "The Bloody Border: Vietnam Prepares for a Long War," p.17.

จากกัมพูชาต่างก็อ้างว่าเกิดการฆ่าประชาชนจำนวนมากมายเพื่อกวาดล้าง "ลูกสมุน
ของรัฐบาลลอนนอล" และหลักฐานที่ปรากฏภายหลังก็ยืนยันว่าบุคคลระดับสูงในวงการ
รัฐบาลและเศรษฐกิจสมัยรัฐบาลลอนนอลได้ถูกฆาตกรรมหรือหายสาบสูญไปเป็นจำนวนมาก

ควยเหตุที่กลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามของกลุ่มพล พต ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคย
ร่วมมือกันในยามสงครามมาแล้ว แต่เมื่อถึงการปกครองประเทศ ความแตกต่างใน
นโยบายพื้นฐานของแต่ละกลุ่มจึงสร้างความขัดแย้งขึ้นในแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชา
ฝ่ายที่มีอำนาจมากที่สุดคือพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาจึงพยายามรวมอำนาจทั้งหมด โดย
ยุบแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชากลับให้เจ็ดีหนูลาออกจากตำแหน่งประมุข และจัดตั้ง
รัฐบาลใหม่ที่ประกอบด้วยพรรคคอมมิวนิสต์ล้วน ๆ^๑ ทำให้รัฐบาลพล พต มีศัตรูทาง
การเมืองเพิ่มขึ้นมากมาย จึงพวกนี้โคร่วมมือกันพยายามก่อการรัฐประหารขึ้นเมื่อต้นปี
๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗)^๒ และนำไปสู่การกวาดล้างครั้งใหญ่ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์
๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) ซึ่งมีจุดสำคัญอยู่ที่เขตทหารภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณชายแดน
ติดต่อกับเวียดนาม มีนายทหารถูกจับกุมเป็นจำนวนมากซึ่งส่วนมากก็เป็นสมาชิกพรรค
คอมมิวนิสต์กัมพูชาหรือองค์การเยาวชนคอมมิวนิสต์ (Communist Youth
Organization) ควย ในเดือนมิถุนายน ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) ปรากฏว่าไม่มี
นายทหารของเขตนั้นประจำอยู่เลย การจับกุมได้ขยายไปถึงภาคอื่น ๆ รวมทั้งใน
กองบัญชาการสูงสุดควย^๓ เหตุผลสำคัญก็คือเป็นพวกที่นิยมเวียดนามหรือได้รับการ
ศึกษาจากฮานอย^๔ เรื่องนี้ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่อาจกระทำอย่างเปิดเผยได้เพราะ
เป็นการพยายามทำลายอิทธิพลของกลุ่มที่เคยเป็นพวกเดียวกันมาก่อน ดังนั้น

^๑ น.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้างฝั่งเวียตน," สยามรัฐ (๒๑ กุมภาพันธ์
๒๕๒๒): ๗.

^๒ Chanda, "The Bloody Border: Vietnam Prepares for a
Long War," p.20.

^๓ The Vietnam-Kampuchea Conflict..., pp.28-29

^๔ Pike, Vietnam-Cambodia Conflict..., pp.6-7.

เวียคนามจึงกล่าวหาว่ารัฐบาลพอล พตสร้างสถานะสงครามกับเวียคนามขึ้นโดยใช้กรณีพิพาทเรื่องเส้นเขตแดนเป็นสาเหตุ เพื่อใช้เป็นเครื่องบังหน้าและปกปิดการกวาดล้างฝ่ายตรงข้ามที่มีลักษณะอันโหดร้ายทารุณและเป็น "ลักษณะของอาชญากรรมเข่นฆ่าประชาชน"^๑ โดยอาจเหตุการณ์ที่มีความเกี่ยวพันกันอย่างเห็นได้ชัดเจนของการพยายามก่อการรัฐประหาร เกิดขึ้นเมื่อต้นปี ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) และในเดือนเมษายนปีเดียวกันนั้นกัมพูชาทำการโจมตีเวียคนามอย่างรุนแรง

๔. การทำลายอิทธิพลของเวียคนามในกัมพูชา และขีดขวางการแทรกแซงกิจการภายในของกัมพูชาโดยกองทัพเวียคนาม

เนื่องจากชาวจีนเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุดในกัมพูชา สามารถควบคุมเศรษฐกิจของกัมพูชาได้มากเป็นอันดับรองจากชาวจีน และพวกนี้ส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจเวียคกงอยู่ด้วย^๒ พลังอำนาจของชาวจีนโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลและชาวเขมรตระหนักดี แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้นอกจากปลุกระดมให้มีการต่อต้านชาวจีนเป็นครั้งคราว เพื่อหวังผลทางการเมืองมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เช่นกรณีการสังหารหมู่ชาวจีนในเดือนเมษายน ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) เกิดขึ้นเพราะรัฐบาลลอนดอนที่เพิ่งจะได้อำนาจโดยการรัฐประหาร เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) นั้นพยายามปลุกปั่นให้ประชาชนโกรธแค้นชาวจีนด้วยความหวังว่าประชาชนทั่วไปจะได้เข้าใจว่าพวกที่สนับสนุนเจ้าสีหนุเป็นพวกชาวจีนไม่ใช่เขมร ชาว

^๑ Nayan Chanda, "Cambodia-Vietnam Relations: Peace Prospects Grow Dim," Far Eastern Economic Review 99 (February 3, 1978): 22.

^๒ โรคมส์สีหนุ, สงครามระหว่างข้าพเจ้ากับ ซี.ไอ.เอ., หน้า ๒๔๔.

ญวนในกัมพูชาจึงถูกส่งเสียว่าเป็นคอมมิวนิสต์ไปหมด และถูกฆาตกรรมไปเป็นพัน ๆ คน^๑ ใน
 ตอนกลางทศวรรษที่ ๒๕๑๐ นั้น พรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็พยายามผลักดันให้ชาวญวนใน
 กัมพูชาอพยพกลับไปเวียดนามเหมือนกัน^๒ ทั้งที่ได้รับความช่วยเหลือจากเวียดนาม
 มากมายและชาวญวนพวกนี้ก็ได้ทำการต่อสู้ร่วมกับคนของแนวร่วมแห่งชาติกัมพูชาก็ด้วย
 ผู้ลี้ภัยชาวญวนจากกัมพูชาคนหนึ่งกล่าวว่า ชุมชนชาวญวนที่ตนอาศัยอยู่ได้รับความเดือดร้อน
 จากการรบกวนของ เขมรแดงมาตั้งแต่ปลายปี ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๑) และกองกำลัง
 ปลดปล่อย (ของเวียดนาม) พยายามเข้าไปช่วยปกป้องคุ้มครอง แต่ก็ทำได้ยากขึ้นทุกที
 จนในที่สุดปี ๒๕๑๕ (ค.ศ. ๑๙๗๒) ทหารที่เป็นพี่น้องกันก็มาช่วยนำครอบครัวชาวญวน
 เหล่านี้ออกจากกัมพูชา^๓

^๑ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ข้างฝั่งเวียดนาม, สยามรัฐ (๒๑ กุมภาพันธ์
 ๒๕๒๒): ๙ เหตุผลสำคัญที่ใช้อย่างในการปลดเจ้าสีหนุคือ รัฐบาลไม่คำนึงความเป็น
 กลางอย่าง เกรงครัดโดยปล่อยให้คอมมิวนิสต์เวียดนามใช้ดินแดนกัมพูชาซึ่ง เป็นภัยต่อ
 กัมพูชาโดยตรง และกล่าวหาว่าญาติพี่น้อง เจ้าสีหนุมีส่วนในบริษัทที่ส่งอาวุธ กระสุนและ
 นำมันให้แกคอมมิวนิสต์เวียดนาม: พันเอก (พิเศษ) เข็คชาย เหลาหลา,
 นรนิติ เศรษฐบุตร และณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, การปกครองและการเมืองของประเทศต่าง ๆ
 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, พิมพ์ครั้งที่สอง เมษายน
 ๒๕๑๔), หน้า ๒๐๖.

^๒Nayan Chanda, "Insights on Hanoi's War Aims," Far Eastern
 Economic Review 100 (April 21, 1978): 18.

^๓Ibid., pp.18-19.

ตลอดระยะเวลาระหว่างปี ๒๕๑๘-๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๕-๑๙๗๘) ประมาณว่ามีชาวเขมรอพยพลี้ภัยเข้าไปอยู่ในเวียดนามประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน^๑ และเป็นจำนวนมากที่ทำให้เหตุผลในการหลบหนีวากตัวจะถูกฆาตกรรมเพราะเคยมีความสัมพันธ์อันดีกับทหารเวียดนามเหนือและเวียคกงในสมัยสงคราม^๒

นโยบายปฏิบัติสังคมที่เคร่งครัดและเข้มงวดของรัฐบาลพล พต มีผลกระทบกระเทือนต่อชาวญวนในกัมพูชาโดยตรงและอย่างรุนแรง เพราะชาวญวนส่วนมากมีฐานะทางเศรษฐกิจดี อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่เป็นจำนวนมาก เช่น พนมเปญ และบริเวณใกล้เคียงมีชาวญวนอยู่เกือบสองแสนคน การทำลายโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคมเกา รวมทั้งการยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเพื่อทำลายชนชั้นในสังคม ทำให้ชาวญวนที่เคยทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลางในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมต้องสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างไปหมดสิ้น ผู้ลี้ภัยชาวเขมรในเวียดนามอ้างว่า "ถ้าเจ้าหน้าที่พบผู้ใดมีทองคำไว้ในครอบครองก็จะถูกฆาตกรรม" การเคลื่อนย้ายประชาชนจากเมืองต่าง ๆ ออกไปสู่ชนบทและการเกณฑ์แรงงานทำให้ชาวญวนที่เคยแต่ค้าขายอยู่ในเมืองต้องออกไปทำงานอย่างหนักในไรนา ประสบกับความยากลำบาก ซากแค้น อดอยาก และล้มตายไปจำนวนมาก เช่นเดียวกับชาวเขมรอื่น ๆ ทำให้เกิดการต่อต้านขึ้นและนำไปสู่ความพยายามของกองทหารเวียดนามที่จะเข้าไปพิทักษ์ชาวญวนจากรัฐบาลกัมพูชา^๓

ลักษณะความเป็นชาตินิยมอย่างรุนแรงและความไม่ไว้วางใจในจุดมุ่งหมายของเวียดนามตอกัมพูชาในความรู้สึกของผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด

Far Eastern Economic Review ASIA 1979 YEARBOOK (Hongkong: South China Morning Post, 1979), p.164.

^๒ Chanda, "The Bloody Border: Vietnam Prepares for a Long War," p.20.

^๓ Vietnam Courier, The Hoi in Vietnam Dossier (Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1978), p.92.

^๔ "เขมร-เวียดนาม : สงครามชายแดนยังไม่สิ้น," หน้า ๑๓.

ที่ทำให้เกิดความต้อ่งการที่จะทำลายอิทธิพลของชาวญวนในสังคมเขมร เพราะชาวญวนไม่เพียงแต่มีปฏิกริยาต่อต้านนโยบายสร้างชาติของรัฐบาลกัมพูชาเท่านั้น ชาวญวนยังพยายามดึง เวียดนามให้ขยายอิทธิพลเข้าไปในกัมพูชาเพื่อให้ความคุ้มครองพวกตนอีกด้วย ดังนั้น เพื่อกระตุ้นความเกลียดชังชาวญวนในหมู่ประชาชนชาว เขมรอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่วาทิต์ต่อต้านเวียดนามของรัฐบาล รวมทั้งความพยายามที่จะกำจัดอดีตเขมร เวียดนามในทนายในพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาก็ด้วย รัฐบาลพล พต จึงต้องยกเรื่องการรุกรานเพื่อผนวกกัมพูชา เข้ากับสหพันธ์อินโดจีนของ เวียดนามมาอ้างพร้อมกันนั้นก็ โฆษณาว่าการปะทะตามบริ เวณพิพาทชายแดนคานติดต่อกับ เวียดนามให้รุนแรง เพื่อ เป็นหลักฐานค้ำถ่วงอ้างนั้น

๕. การแยกเวียดนามออกโดดเดี่ยวจากประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค

จากความใกล้ชิดของจีนกับกัมพูชา และความบาดหมางระหว่าง เวียดนามกับทั้งจีนและกัมพูชา ทำให้ผู้นำกัมพูชายอมรับการวิเคราะห์ของจีนที่ว่า เวียดนาม เป็นประเทศในกมุขโซเวียต มีความมั่งคั่งสูงที่จะครอบครองอินโดจีน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งสอดคล้องกับความปรารถนาของสหภาพโซเวียตที่จะมีอิทธิพลครอบงำภูมิภาคนี้ด้วยเหตุผลทางยุทธศาสตร์ในการจะปิดล้อมจีน ประเทศทั้งสองย่อมต้องการให้เวียดนามเป็นประเทศที่อ่อนแอและโดดเดี่ยว^๑ เพื่อจะขัดขวางไม่ให้ เวียดนามสามารถดำเนินนโยบายขยายอำนาจได้สำเร็จ ในด้านระหว่างประเทศ ทั้งจีนและกัมพูชาพยายามหาเสียงสนับสนุนจากประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอื่น ๆ กัมพูชาจึง เปิดประเทศมากขึ้นเพื่อพยายามลบล้างข่าวลือเกี่ยวกับความโหดร้ายทารุณของรัฐบาลต่อประชาชนในประเทศ จึงมีการติดต่อกับ

^๑ Chanda, "Anatomy of the Conflict," p.12.

ต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาค^๑ รวมทั้งประเทศในโลกที่สาม
 พรอม ๆ กับทำให้สถานการณ์พิพาทชายแดนกับ เวียดนามให้ขยายตัวออกไปรุนแรงมากขึ้น
 ควบ การส่งทหารเข้าไปโจมตีเขตเศรษฐกิจใหม่ของเวียดนามที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กับ
 ชายแดนเป็นการชักขวางกระบวนการสร้างระบบสังคมนิยมในเวียดนามภาคใต้ และเพื่อ
 คุ้มครองความสนใจและทรัพยากรของ เวียดนามมาสู่ปัญหา^๒ซึ่งจะทำให้เกิดภาวะขาดแคลน
 ขึ้นในเวียดนาม และกองทัพเผยแพร่อิทธิพลเพื่อทำสงครามแทนที่จะสามารถนำไปใช้พัฒนา
 ประเทศ นอกจากนั้น ยังเป็นข้ออ้างเพื่อเรียกร้องความเห็นใจจากนานาชาติว่า
 เวียดนามซึ่งมีกำลังอำนาจเหนือกว่าทำการคุกคามประเทศเพื่อนบ้านเล็ก ๆ อย่าง
 กัมพูชา ส่วนจีนก็เคลื่อนไหวเพื่อการรับรองและสนับสนุนสมาคมเอเชียซึ่ง เวียดนาม
 ยังคงโจมตีว่าเป็นเครื่องมือของจักรวรรดินิยมที่สืบทอดเจตนารมณ์ขององค์การสนธิสัญญา
 ปองกันร่วมกันแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งที่จีนยังไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับ
 สมาชิกอาเซียนครบทุกประเทศก็ตาม ซึ่งช่วยให้ฐานะของจีนในสายตาของประเทศ
 อาเซียนสูงขึ้นอย่างมาก ในขณะที่พยายามรักษาความเป็นกลางในกรณีสงครามนี้
 แต่ก็ดูเหมือนว่าสมาชิกอาเซียนจะรับฟังเรื่องราวของสงครามจากกัมพูชาและจีนมากกว่า
 เวียดนาม

แต่ถ้ามองภาพที่เป็นจริง จะเห็นได้ว่าเวียดนามมีความก้าวหน้าน่ามากกว่ากัมพูชา
 ในการดำเนินนโยบายทางการทูตเพื่อปรับความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ทั้งในเอเชีย
 ตะวันออกเฉียงใต้และประเทศตะวันตกที่เคยรับรองรัฐบาลไซง่อนมาก่อน เวียดนาม
 เปิดโอกาสให้นักข่าวต่างประเทศเข้าไปดูสถานการณ์ในประเทศอยู่เสมอ^๓ ผู้นำ
 เวียดนามเดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง ทำให้ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 กับผู้นำชาติต่าง ๆ รวมทั้งสื่อมวลชนและนักข่าวต่างประเทศมากมาย จึงเกิดภาพพจน์

^๑ Michael Richardson, "How the Five See Indochina," Far Eastern Economic Review 99 (December 30, 1977): 7-8.

^๒ "บันทึกข่าวต่างประเทศ," สยามจดหมายเหตุ ๓ (๒๔ กุมภาพันธ์ - ๒ มีนาคม ๒๕๒๑): ๒๓๗.

ที่ค้ำของผู้นำและประเทศเวียดนามในสายตาของชาวโลกว่ารักสงบและต้องการให้เกิดสันติภาพขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในโลก และที่สำคัญคือ เวียดนามพยายามรณรงค์เรียกร้องความเห็นอกเห็นใจในกรณีพิพาทครั้งนี้มากกว่ากัมพูชา^๑

เวียดนาม

๑. การขยายดินแดน
๒. การผนวกกัมพูชา เข้ากับสหพันธอินโดจีน
๓. การยับยั้งไม่ให้กองทหารกัมพูชาเข้าโจมตีเมืองต่าง ๆ ของเวียดนามอีก
๔. การโค่นล้มรัฐบาลพอล พต และจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่เป็นมิตรกับเวียดนาม เพื่อให้สามารถยุติปัญหาขัดแย้งตามแนวทางและเงื่อนไขของ เวียดนาม

๑. การขยายดินแดน

เท่าที่เป็นมาในอดีต เวียดนามมีแนวโน้มที่จะขยายตัวออกไปอย่างไม่หยุดยั้งจนชาวญวนมีลักษณะพิเศษประการหนึ่งที่มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของประชากรและอารยธรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มและสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ชาวญวนไม่เคยตั้งถิ่นฐานในบริเวณภูเขาสูงเลย^๒ และในการแสวงหาเมืองขึ้นก็ให้ความสำคัญแก่การยึดครองดินแดนมากกว่าการกวาดต้อนผู้คนก่ดัดประเทศเหมือนอย่างชาติอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้นั้น เวียดนามไม่อาจขยายตัวขึ้นไปทางเหนือ เนื่องจากจะต้องเผชิญกับจีนที่มีพลังอำนาจเหนือกว่า ส่วนทางตะวันออกก็เป็นทะเลจีนใต้ ทางตะวันตกเป็นเทือกเขาสูงที่กั้นเวียดนามออกจากดินแดนส่วนอื่น ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเหลือแต่เพียงทางใต้ที่เป็นที่ราบแคบ ๆ ขาดฝั่งทะเลลงไปจนถึงบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง

^๑ "เขมรรบญวน : ระวังพมูกกับการปฏิบัติ," สยามจดหมายเหตุ ๓ (๒๔ กุมภาพันธ์-๒ มีนาคม ๒๕๒๑) : ๒๓๗.

^๒

Lamb, Asian Frontiers, p.184.

"กระบวนการอพยพผู้ทางใต้" สิ้นสุดลงด้วยการเข้าไปครอบครองสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง ทั้งหมด ตลอดลงไปจนถึงแหลมกาเมา (Camau) ซึ่งอยู่ตอนใต้สุดของอินโดจีน เมื่อสามารถปลูกฝังอารยธรรมเวียดนามในดินแดนเหล่านี้ได้มั่นคงแล้วก็พยายามขยายตัวต่อไปทางตะวันตกตามที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง เข้าไปสู่ที่ราบภาคกลางอันกว้างใหญ่และอุดมสมบูรณ์ของกัมพูชา แต่ฝรั่งเศสเข้าไปขัดขวางก่อนที่ความพยายามนั้นจะบรรลุผล นับเป็นการช่วยให้กัมพูชาสามารถคงอยู่ได้ต่อมา แมวนโยบายของฝรั่งเศสจะมีส่วนสอดคล้องกับความพยายามที่จะขยายอำนาจของเวียดนาม โดยที่ในขั้นสุดท้ายของการแบ่งผลประโยชน์ระหว่างกัมพูชากับโคจีนจีน ฝรั่งเศสได้ให้ประโยชน์แก่โคจีนจีนมากกว่ากัมพูชา แล้วฝรั่งเศสก็ยกโคจีนจีนให้แก่เวียดนาม ต่อมาในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราช เวียดนามก็ได้พยายามที่จะทำในนามของประชาชนอินโดจีน ซึ่งได้สร้างความหวาดระแวงให้แก่ชนชาติอื่นว่า เวียดนามต้องการครอบครองอินโดจีนทั้งหมดออกจากฝรั่งเศส

สำหรับสาเหตุของความต้องการที่จะขยายดินแดนออกไปนั้น น่าจะพิจารณาได้ว่า ประชากรของเวียดนามไม่ได้ตั้งถิ่นฐานกระจายออกไปยังส่วนต่าง ๆ ของประเทศอย่างกว้างขวาง แต่ตั้งถิ่นฐานกันอย่างหนาแน่นในบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแดง ประมาณถึง ๒,๐๐๐ คน ต่อตารางไมล์ เวียดนามภาคเหนือไม่สามารถผลิตข้าวและอาหารได้เพียงพอแก่ความต้องการของประชาชน เมื่อได้ครอบครองโคจีนจีนแล้วก็ต้องส่งข้าวจากภาคใต้ขึ้นมาช่วยเหลืออีกด้วย แต่กระนั้นการเพิ่มของประชากรก็ทำให้ข้าวที่ผลิตได้ทั้งประเทศยังคงไม่เพียงพอแก่การบริโภคอยู่นั่นเอง ดังนั้น เวียดนามจึงไม่อาจหยุดยั้งที่จะขยายอำนาจเพื่อครอบครองดินแดนอันสมบูรณ์ของประเทศเพื่อนบ้านต่อไป^๒ และ

^๑ พันเอก (พิเศษ) เชิดชาย เหลาหล้า, นรนิติ เศรษฐบุตร และณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, การปกครองและการเมืองของประเทศต่าง ๆ..., หน้า ๔๔๓.

^๒ เป็นสาเหตุของลักษณะการขยายอำนาจที่มุ่งยึดครองดินแดนมากกว่าประชาชน เพื่อระบายพลเมืองออกไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนที่ยึดได้ มีผลทั้งช่วยลดประชากรในประเทศ ช่วยขยายอารยธรรม และยังช่วยส่งผลผลิตการเกษตรกลับไปด้วยประชาชนภายในประเทศอีกด้วย.

ดินแดนกัมพูชาก็มีความอุดมสมบูรณ์ มีความสำคัญและผลประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งยังมีประชากรค่อนข้างเบาบาง จึงน่าจะเป็นแรงจูงใจที่เพียงพอสำหรับการพยายามเข้าไปยึดครอง โดยเฉพาะส่วนที่มีชาวญวนเข้าไปอาศัยอยู่แล้ว เป็นจำนวนมาก

ความจริงในขณะที่เวียดนามเพิ่งจะพ้นภาวะสงคราม เริ่มฟื้นฟูบูรณะประเทศ และกำลังไขความพยายามอย่างมากในการสร้างระบบสังคมนิยมในเวียดนามภาคใต้ซึ่งคาดว่าจะช่วยฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจโดยรวมได้มาก เพื่อสามารถทำการผลิตได้เต็มที่นี้ เวียดนามไม่ว่าที่จะสูญเสียทรัพยากรไปในการทำสงครามเพื่อขยายดินแดน อย่างไรก็ตาม มีการอ้างกันมากกว่าแผนที่ของรัฐบาลเวียดนามระบุว่าดินแดนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง ซึ่งขณะนี้อยู่ในเขตกัมพูชา เป็นของเวียดนามทั้งหมด^๑ และกัมพูชาก็อ้างว่าในปี ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) เวียดนามพยายามแบ่งแยกดินแดนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขงเพื่อให้พวกที่นิยมเวียดนาม คือแนวร่วมประชาชาติเพื่อการกู้ชาติกัมพูชา เข้าปกครองและเป็นฐานขยายอำนาจออกไปยังส่วนอื่น ๆ ของกัมพูชาทั้งหมดก่อนที่เวียดนามจะเข้าไปปกครองโดยตรง^๒ แต่พอถึงปลายปี ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) เวียดนามส่งทหารเข้าไปยึดครองกัมพูชาเสียทั้งประเทศและให้การสนับสนุนรัฐบาลของแนวร่วมประชาชาติเพื่อการกู้ชาติกัมพูชาในการกวาดล้างกองกำลังของพล พต อย่างเปิดเผย

^๑ "การเมืองในอินโดจีน," สยามจคมหายเหตุ ๓ (๑๓-๑๔ มกราคม ๒๕๒๑) : ๖๘. (แผนที่ที่อ้างถึงนี้ไม่สามารถหาบทตรวจสอบได้จึงไม่อาจยืนยันได้ว่าเป็นความจริงเพียงใด และเมื่อกรณีพิพาทเรื่องนี้เป็นที่สนใจของนานาชาติ เวียดนามอาจจะไม่กล้านำออกเผยแพร่ เพราะจะเป็นหลักฐานว่าเวียดนามทำการรุกรานและผนวกดินแดนกัมพูชา)

^๒ Ministry of Foreign Affairs of Democratic Kampuchea, Department of Press and Information, Black Paper..., p.84.

๒. การผนวกกัมพูชาเข้ากับสหพันธ์อินโดจีน

ผู้นำกัมพูชาได้ยกเรื่องนี้ขึ้นเป็นประเด็นสำคัญในการโจมตีเวียดนาม รวมทั้งการประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) โดยยกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เป็นหลักฐาน แม้ว่าเวียดนามจะปฏิเสธว่าไม่มีการพิจารณาเรื่องสหพันธ์อินโดจีนมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๔ (ค.ศ. ๑๙๕๑) แต่ก็ตาม แต่ผู้นำกัมพูชาก็ยังยืนยันว่า เวียดนามพยายามเปลี่ยนฐานะกัมพูชาให้เป็นรัฐบริวารในสหพันธ์อินโดจีน และจะขยายอิทธิพลต่อไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป คำแถลงของรัฐบาลกัมพูชาเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) กล่าววาท

สาเหตุพื้นฐานก็คือ เวียดนามยังคงรักษาข้อตกลงใจ เกี่ยวกับการจะทำให้กัมพูชาเป็นสมาชิกของสหพันธ์อินโดจีนที่มีเวียดนามเป็นผู้นำ . . . หลายชั่วอายุคนมาแล้ว นับแต่ยุคแห่งการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส เวียดนามได้ส่งสอนผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์และทหารในกองทัพวากัมพูชาจะต้องถูกรวมเข้าในสหพันธ์อินโดจีนไม่ว่าจะต่องูเลียเสียเท่าใดก็ตาม มิฉะนั้นเวียดนามก็จะไม่สามารถเป็นมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์ทั้งสามในอินโดจีนในสมัยของการทำสงครามปฏิวัติ ทำให้เวียดนามริเริ่ม "ความสัมพันธ์เป็นพิเศษ" ระหว่างรัฐบาลคอมมิวนิสต์ทั้งสามที่จัดตั้งขึ้นภายหลังชัยชนะ เพื่อประสานนโยบายกัน ซึ่งเวียดนามเชื่อว่าจะเป็น "ผลประโยชน์ต่อการปฏิบัติของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด"^๒

^๑ คำประกาศตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับเวียดนามลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๗๗ ของรัฐบาลกัมพูชาประชาธิปไตย อ้างถึงใน "Diplomatic Relations Broken off by Cambodia," p.29279.

เจ้าหน้าที่เวียดนามกล่าวว่า ความสัมพันธ์พิเศษนี้ไม่ใช่เรื่องผิดปกติ เวียดนามเสนอขึ้นก็เพราะไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ที่ประชาชนสองหรือสามชาติจะมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดขนาดเรียกว่า "มีส่วนร่วมกันในการแบ่งปันข้าวแต่ละเมล็ด ลูกปืนแต่ละลูก ความยากลำบาก และชัยชนะ" สมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ ๔ ได้มีมติเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๑๕ (ค.ศ. ๑๙๗๖) ว่า

เรา [พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม] จะรักษาและเพิ่มพูนความสัมพันธ์พิเศษระหว่างประชาชนของเวียดนามกับพี่น้องประชาชนของลาวและกัมพูชา จะเสริมสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันอันมั่นคงระหว่างเรา ความจริงใจต่อกัน ความร่วมมือระยะยาวและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกด้านตามหลักการของความเสมอภาคอย่างสมบูรณ์ ความเคารพในเอกราช อธิปไตย และบูรณาภาพแห่งดินแดนของแต่ละฝ่าย และเคารพผลประโยชน์อันถูกต้องของแต่ละฝ่ายด้วย^๑

แต่กัมพูชาได้ปฏิเสธอย่างแข็งขันต่อความริเริ่มของเวียดนามเรื่องนี้ กัมพูชายืนยันว่าต้องการเพียงความสัมพันธ์ปกติ ไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่เป็นพิเศษ^๒ เพราะเกรงว่าเวียดนามจะใช้ความสัมพันธ์พิเศษเพื่อการแทรกแซงกิจการภายในของกัมพูชา และอาจจะนำไปสู่การถูกรวมเข้ากับสหพันธ์อินโดจีนก็ได้

เป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่า "ความสัมพันธ์เป็นพิเศษ" ที่เวียดนามเสนอขึ้นมานี้หมายความว่าอย่างไรและมีเหตุผลหรือเป้าหมายแอบแฝงอยู่หรือไม่ เพราะนับแต่มีการประชุมสุดยอดผู้นำอินโดจีนที่วางโจวเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๑๓ (ค.ศ. ๑๙๗๐) เป็นต้นมา ขบวนการปฏิวัติในอินโดจีนก็ไครวมมือกันอย่างเหนียวแน่นในการต่อสู้กับฝ่ายที่นิยมสหรัฐอเมริกา ผู้นำของขบวนการเหล่านี้จึงมีประสบการณ์ในการปฏิวัติร่วมกัน

^๑ Vietnam Courier, Kampuchea Dossier I, p.69.

^๒ Chanda, "The Bloody Border: Vietnam Prepares for a Long War,"

และต่อสู้กับศัตรูร่วมกัน คือสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็น "การต่อสู้ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน"^๑ ดังนั้น เวียดนามจึงอาจเสนอเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อพยายามรักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้ให้ดำรงอยู่ต่อไปเท่านั้นก็ได้ แต่ถาจะให้ความสำคัญแก่เรื่องการสถาปนาสหพันธ์อินโดจีนที่กัมพูชาขึ้นมาอย่าง รวมทั้งที่พันธันกรรมของโอบิซิมันท์ระบุให้ลูกหลานชาวญวนสืบทอดภารกิจในการจัดตั้งสหพันธ์อินโดจีนต่อไปให้ได้^๒ โดยพิจารณาถึงการกระทำต่าง ๆ ตลอดจนศักยภาพของเวียดนาม เปรียบเทียบกับกัมพูชาแล้ว ความหวาดระแวงของกัมพูชาก็พอจะมีเหตุผลและนาพิจารณาอยู่มาก และ เมื่อกองทหารเวียดนามภายใต้ชื่อ "แนวร่วมประชาธิปไตยเพื่อการกู้ชาติกัมพูชา" สามารถขับไล่อริบาดพล พทออกจากกรุงพนมเปญได้สำเร็จ เมื่อต้นเดือนมกราคม ๑๙๗๕ แล้ว ความเชื่อมั่นในเรื่องการสถาปนาสหพันธ์อินโดจีนก็ดูจะมั่นคงยิ่งขึ้น ในตอนนั้นหนังสือพิมพ์หนานคานไคกล่าววว่า "ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ได้นำมาซึ่งยุคที่สามประเทศอินโดจีน คือ เวียดนาม กัมพูชา และลาว เขารวมรวมกันเพื่อสร้างชีวิตใหม่ที่มีการยอมรับนับถือระหว่างกันอย่างเต็มที่"^๓

๓. การขับขี้งไม้ให้กองทหารกัมพูชาเข้าโจมตีเมืองต่าง ๆ ของเวียดนามอีก

นายฮวงตุง (Hoang Tung) สมาชิกคณะกรรมการการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามและผู้อำนวยการฝ่ายการเมืองของหนังสือพิมพ์หนานคานไคให้สัมภาษณ์วว่า กองกำลังของเวียดนามได้ตอบโตการโจมตีของกัมพูชาและรุกไล่เข้าไปในดินแดนกัมพูชาควย เพื่อเป็นการตอบโต้ที่ฝ่ายกัมพูชาได้โจมตีเวียดนามก่อนและชี้แนะให้กัมพูชายินยอมเจรจากับเวียดนาม เวียดนามเพียงแต่ขับไล่ให้กัมพูชาถอยกลับไ้ แม้ว่า

^๑ ซึ่งมีความหมายแสดงถึงความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละขบวนการที่ร่วมมือกัน : Hammer, "Indochina: Communist but Nonaligned," p.2.

^๒ ฝ่ายต่างประเทศสยามรัฐสัปดาหวิจารณ์, ปล้นเขมร, หน้า ๑๐๘.

^๓ เรืองเดียวกัน, หน้า ๑๐๓.

กองทัพเวียดนามสามารถจะรุกกลับหน้าไปได้อีก แต่ก็ได้หยุดและถอนตัวกลับ^๑ ในปี ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) รัฐบาลเวียดนามกล่าววาท

นับแต่เดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๗๗ เป็นต้นมา กัมพูชาได้ใช้กองทหารหลายกองพล ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยทหารปืนใหญ่ โคโจมตีเข้าไปในดินแดนของเวียดนาม เกือบทุกส่วนที่อยู่ตามบริ เวณชายแดนกานติดต่อกับกัมพูชา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โคโจมตีชุมชนต่าง ๆ ในเขตเศรษฐกิจใหม่ด้วย^๒

นอกจากนี้ก็มีนักสัง เภตการณ์ตะวันตกกล่าวถึงกองกำลังของพวกต่อต้าน คอมมิวนิสต์ เวียดนามที่ปฏิบัติการอยู่ในบริ เวณชายแดนและเข้าไปหลบซ่อนตัวอยู่ในดินแดน กัมพูชาในทำนองเดียวกับที่กองกำลัง เวียดนาม เคยใช้ได้ผลดีมาก่อนว่า พวกนี้อาจจะร่วมมือ กับกองทหารกัมพูชาในการ เข้าโจมตีเวียดนามก็ได้ เพราะกัมพูชาและกลุ่มต่อต้านคอมมิวนิสต์ เวียดนามก็มีผลประโยชน์ร่วมกันในการจะขัดขวางไม่ให้ฮานอยสามารถ เข้าปกครอง เวียดนามใต้ได้อย่างมั่นคง ซึ่งนายฮวงตุงกล่าวไปในทำนองที่สอดคล้องกับข้อสัง เภตข้างต้น ว่า กองทหารเวียดนามจำเป็นต้องโจมตีเข้าไปในดินแดนกัมพูชา เพื่อลงโทษกองทหาร กัมพูชาที่ทำอันตรายต่อชุมชนในดินแดนเวียดนามก่อน^๓ และพร้อมกันนั้นก็สามารรถถือโอกาสนี้ ทำลายกองกำลังและเส้นทางส่งกำลังบำรุงของพวกต่อต้านคอมมิวนิสต์เวียดนามใน เวียดนามใต้ด้วย วารสารฉบับหนึ่งกล่าวว่า

^๑พล.ต.ต.ชนะ สมุทวนิช, "ความคิดเห็นเพิ่มเติมบทความ เรื่องความสัมพันธ์ ของขบวนการคอมมิวนิสต์กับกลุ่มผู้นำอินโดจีน," วารสารสังคมนศาสตร์ ๑๕ (กรกฎาคม- กันยายน ๒๕๒๑) : ๔๓.

^๒Marian Kirsch Leighton, "Perspectives on the Vietnam-Cambodia Border Conflict," Asian Survey XVIII (May 1978): 448.

^๓พล.ต.ต.ชนะ สมุทวนิช, "ความคิดเห็นเพิ่มเติมบทความ...", หน้า ๔๓.

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๗ กองทหารกัมพูชาและ/หรือพวกกบฏเวียคนามที่เข้าไปหลบซ่อนอยู่ในดินแดนกัมพูชาโคะคมยั้งและเผาเมืองสองเมืองที่ตั้งอยู่ชายแดนทางตอนใต้สุด เวียคนามได้ส่งกองทหารข้ามเขตแดนเข้าไปเพื่อทำลายฐานที่มั่นของพวกกบฏเหล่านั้น^๑

ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) เวียคนามอ้างว่า กองทหารกัมพูชาได้โจมตีลึกเข้าไปในดินแดนเวียคนามคานจังหวัดเทียนหนัทคามเส้นทางที่นำไปสู่นครโฮจิมินห์ (ไซง่อน) โดยพบศพคนหนึ่งได้เล่าให้นักหนังสือพิมพ์ตะวันตกที่เขาไปดูแลเหตุการณ์ในเวียคนามว่า "ชาวญวนที่ต่อต้านฮานอยจำนวนมากได้ติดตามผู้บุกรุก [กองทหารกัมพูชา] กลับเข้าไปในกัมพูชา ซึ่งทำให้พวกนี้ได้รับอาวุธต่าง ๆ ควบ^๒

ถึงแม้ว่าพวกเขาต่อต้านฮานอยในแถบจังหวัดเทียนหนัทและบริเวณใกล้เคียง ไม่นิใครวมมีอย่างจริงจังกับกัมพูชา การโจมตีของกองทหารกัมพูชาก็ได้สร้างความเสียหายให้แก่ความพยายามในการสร้างระบบการควบคุมประชากรที่เข้มแข็งขึ้นในเวียคนามภาคใต้อยู่แล้ว ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีผลกระทบกระเทือนอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง เวียคนามจึงต้องให้ความสำคัญอย่างมากต่อปัญหาชายแดน และเมื่อไม่สามารถระงับให้กัมพูชายุติข้อพิพาทโดยสันติวิธีได้ เวียคนามก็ต้องใช้กำลังเพื่อเป็นบังคับ นับได้ว่าเป็นเป้าหมายที่เห็นได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผล เพราะเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกำลังอำนาจระหว่างกัมพูชากับเวียคนามแล้ว ก็พบว่าเวียคนามมีกำลังอำนาจที่เหนือกว่ากัมพูชาในทุกด้าน^๓ รวมทั้งในด้านการดำเนินการทางการทูตเพื่อเรียกร้องความเห็นใจจากนานาชาติ

^๑ Ibid., p.449.

^๒ Ibid.

^๓ มีรายละเอียดที่น่าสนใจที่สถาบันเพื่อการศึกษาทางยุทธศาสตร์ที่ลอนดอน ได้วิเคราะห์ไว้ใน "Cambodia vs. Vietnam—A Mismatch," Dave Hatcher, Far Eastern Economic Review 99 (January 13, 1978): 14-15.

๔. การโคลนลัมรัฐบาลพล พต และจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่เป็นมิตรกับเวียดนาม
เพื่อให้สามารถยุติปัญหาขัดแย้งตามแนวทางและเงื่อนไขของ เวียดนาม

เนื่องจากรัฐบาลพล พต แสดงท่าทีปฏิเสธข้อเสนอของ เวียดนามอย่างสิ้นเชิง และเวียดนามอาจจะไม่อาจจะอดทนต่อการคุกคามและการโจมตีชุมชนในเขตเศรษฐกิจใหม่และจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับกัมพูชาต่อไปได้อีก เขตเศรษฐกิจใหม่นี้ นอกจากจะเป็นหน่วยผลิตพื้นฐานของระบบ เศรษฐกิจที่รัฐบาลธานอยจะจัดตั้งขึ้นในเวียดนามภาคใต้แล้ว ยังเป็นเขตที่ตั้งถิ่นฐานสำหรับประชาชนที่อพยพออกจากไซ่ง่อนและเมืองอื่น ๆ ในเวียดนามภาคใต้เพื่อไปการศึกษาใหม่และให้เกิดความสะกดกแก่การควบคุมทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม^๑ นอกจากการโจมตีของกองทหารกัมพูชาสร้างความเสียหายทาง เศรษฐกิจแล้วยังมีผลใหญ่ที่มีแนวความคิดต่อต้านคอมมิวนิสต์หลบหนีออกไปตั้งกลุ่มคิดอาวุธ เพื่อต่อสู้กับรัฐบาลธานอยอันเป็นผลเสียหายในทางการเมืองอีกด้วย

นักหนังสือพิมพ์ที่เข้าไปดูเหตุการณ์ในเวียดนามกล่าวว่า การดำเนินนโยบายที่เข้มงวดเพื่อสร้างระบบสังคมนิยมของรัฐบาลพล พต ทำให้ประชาชนอพยพหลบหนีออกจากประเทศไปเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นชาวเขมรและชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ เมื่อปี ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) มีประชาชนรวมทั้งหมดประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน ไต่อพยพหลบหนีเข้าไปอยู่ในเวียดนาม^๒ ตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) เป็นต้นมา เวียดนามอนุญาตให้ผู้อพยพจากกัมพูชาอยู่ในเวียดนามได้เฉพาะพวกที่มีเชื้อสายญวน ส่วนพวกอื่น ๆ ก็ส่งกลับกัมพูชาไป เช่น เมื่อปลายปี ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) ผู้แทนจากจังหวัดชายแดนของ

^๑ Leighton, "Perspectives on the Vietnam-Cambodia Border Conflict," p.449.

^๒

Far Eastern Economic Review ASIA 1979 YEARBOOK, p.164.

กัมพูชาและเวียดนามได้เจรจากันในเรื่องนี้^๑ ต่อมา ในช่วงปี ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) เกิดการต่อสู้ทางการเมืองภายในกัมพูชาและเกิดการฉีกรัฐนิยมในปัญหาชายแดนระหว่างกัมพูชากับเวียดนามอย่างรุนแรง ประชาชนจากกัมพูชาหนีเข้าไปในเวียดนามมากขึ้น และเวียดนามก็ได้เปลี่ยนนโยบายมารับคนเหล่านี้ไว้ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการหลบหนีออกจากกัมพูชากวายเป็นรายวัน ในค่ายผู้ลี้ภัยแห่งหนึ่งในจังหวัดเพนินท์มีผู้ลี้ภัยจากกัมพูชาประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน ซึ่งหลบหนีออกจากกัมพูชาเมื่อต้นเดือนมกราคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) ให้ความช่วยเหลือของกองทัพเวียดนาม^๒ และผู้ลี้ภัยจำนวนมากที่แสดง ความปรารถนาที่จะกลับกัมพูชา "เมื่อกัมพูชาได้รับการปลดปล่อยโดยกองทัพเวียดนาม"^๓

ในเดือนเมษายน ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) เวียดนามกล่าวว่า กองทหารกัมพูชาโจมตีเขตเศรษฐกิจใหม่ของเวียดนามอย่างรุนแรงเป็นครั้งแรก^๔ ต่อมาในเดือนมิถุนายน ฮานอยและพนมเปญได้มีหนังสือโต้ตอบกันเกี่ยวกับสงครามชายแดน เวียดนามอ้างว่าได้เสนอให้มีการเปิดการเจรจาแต่กัมพูชาปฏิเสธ และมีรายงานกล่าวว่าเวียดนามพยายามผลักดันให้จีนเข้าช่วยไกล่เกลี่ย แต่ก็ไม่มีผล^๕ ยังคงมีการปะทะกันเรื่อยมา การไม่มีผลตอบสนองขอเสนอทำให้เวียดนามสิ้นหวังที่จะหาทางยุติปัญหาด้วยสันติวิธี ดังนั้น ในเดือนกันยายนเวียดนามจึงโจมตีเข้าไปในดินแดนกัมพูชาอย่างกว้างขวางและรุนแรง และขณะเดียวกันก็หาทางดำเนินการต่อต้านรัฐบาล

^๑ Chanda, "The Bloody Border: Vietnam Prepares for a Long War," p.21.

^๒ Ibid.

^๓ Ibid.

^๔ เวียดนามกล่าวว่ากัมพูชาส่งทหารเข้าไปโจมตีเมืองต่าง ๆ ของเวียดนามมาตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๒๐ (ค.ศ. ๑๙๗๗) และการปะทะกันได้เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ (ค.ศ. ๑๙๗๕) แลว : Vietnam Courier, Kampuchea Dossier I, pp.66-70.

^๕ Pike, Vietnam-Cambodia Conflict, p.9.

พล พต ทางอินค้าย เช่น เริ่มนโยบายแสวงหามิตรในหมู่ประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ กลุ่มประเทศอาเซียน และเร่งนำผู้ลี้ภัยจากกัมพูชาไปให้การศึกษาเพื่อเตรียมการณ สำหรับเป็นเครื่องมือในการโค่นล้มรัฐบาลพล พต ต่อไป

เรื่องการที่เวียคนามให้การศึกษาทางการ เมืองแกผู้ลี้ภัยชาวเขมรนั้น ปรากฏ ในวารสารรายสัปดาห์ฉบับหนึ่งสรุปได้ว่า เวียคนามได้จัดการอบรมทางการ เมืองให้แก่ ผู้ลี้ภัยชาวเขมรในค่ายต่าง ๆ โดยมีสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชาที่ได้รับการศึกษาจาก อานอยเป็นผู้ให้การอบรม นอกจากนั้นก็มี "ศูนย์ให้การศึกษาใหม่แกชาวเขมรที่ถูกจับกุม" ที่จัดตั้งและดำเนินงานโดยชาวญวนทั้งหมด เป็นศูนย์ที่มีหน้าที่ให้การศึกษาอบรมชาวเขมร ที่ถูกจับกุมจากการรบ ซึ่งยังคง "เป็นมิตรของเรา [เวียคนาม] แต่ถูกผู้นำกัมพูชา รุคปัจจุบันบีบบังคับให้ต่อสู้กับเรา" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะ เปลี่ยนชาวเขมรเหล่านั้นให้ เป็น "ประชาชนที่ซื่อสัตย์ (ต่อเวียคนาม)" ต่อไป โดยผ่านทางกระบวนการศึกษาใหม่นี้ ชาวเขมรคนหนึ่งในกลุ่มผู้ลี้ภัยที่เมืองวิทานท์ (Vi Thanh) กล่าวว่า โดยการที่ได้ดู จากโทรทัศน์ เขาจึงตระหนักถึงความก้าวหน้าอย่างมากของเวียคนาม นอกจากนั้น ยังได้เห็นชีวิตที่สงบสุขและมั่นคงของชาวญวน หลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ในการอบรม ทางการเมืองโคธวายให้เห็น "ธาตุแท้ของกุ่มพล พต" และทำให้ตนเองได้เป็น "ผู้ปฏิบัติงานของพรรคมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ที่แท้จริง" ซึ่งแสดงอย่างแจ่มชัดว่าเวียคนาม ใคสนับสนุนให้ชาวเขมรลี้ภัยก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาใหม่อีกพรรคหนึ่ง ในค่ายผู้ลี้ภัย ที่เมือง เบ็นเสน (Ben Sen) ผู้ลี้ภัยชาวเขมรคนหนึ่งกล่าวว่า มีชาวเขมรทั้งชายและ หญิงไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ คน ในค่ายแห่งนั้นที่อาสาจะเข้าไปทำการรบในกัมพูชา^๑

เจ้าหน้าที่เวียคนามกล่าวว่า "ความขัดแย้งระหว่างกัมพูชากับเวียคนามจะ ยุติลงได้ควยสองหนทางเท่านั้น คือรัฐบาลกัมพูชาเปลี่ยนนโยบาย หรือไม่ก็ให้ชาวเขมร

^๑ Chanda, "The Bloody Border: Vietnam Prepares for a Long War,"

เปลี่ยนรัฐบาล"^๑ เวียดนามได้พยายามโน้มน้าวให้รัฐบาลพล พต เปลี่ยนแปลงนโยบาย ทั้งโดยทางตรงและโดยผ่านทางจีน แต่ก็ต้องผิดหวัง เวียดนามจึงใช้วิธีสนับสนุนให้เกิด เงื่อนไขประการหลังขึ้น และประชาชนชาวเขมรที่เวียดนามเลือกให้เป็นผู้ดำเนินการ เปลี่ยนรัฐบาลก็คือ ผู้ลี้ภัยที่อพยพหลบหนีออกจากกัมพูชาไปสู่เวียดนามที่มีความเกลียดชัง และเกรงกลัวรัฐบาลพล พต อยู่แล้ว ซึ่งเป็นการวางที่เวียดนามจะชักจูงให้คนเหล่านั้น นิยมเวียดนามและเกลียดชังรัฐบาลพล พต ในมากขึ้น การที่สมาชิกรัฐธรรมนูญ กัมพูชาที่นิยมเวียดนาม เป็นผู้ให้การศึกษาก่อนการวางรากฐานสำหรับการจัดตั้งพรรค คอมมิวนิสต์ใหม่ที่มีแต่ชาวเขมร นิยมเวียดนามทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมด เมื่อเวียดนาม สามารถจัดเตรียมการพร้อมก็มีประกาศจัดตั้ง "แนวร่วมประชาชาติเพื่อการกู้ชาติ กัมพูชา" (The National United Front for Salvation of Kampuchea) เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) ในฐานะองค์การของชาวเขมรที่มี วัตถุประสงค์สำคัญที่จะ "โค่นล้มรัฐบาลเผด็จการขุนศึกของกลุ่มปฏิวัติพล พต-เอียง ซารี" หาหนทางยุติข้อขัดแย้งต่าง ๆ กับประเทศเพื่อนบ้านโดยอาศัยการเจรจา โดยสันติและบนพื้นฐานของการเคารพในเอกราช อธิปไตย และบูรณาภาพแห่งดินแดนของ กันและกัน "รวมทั้งหาทางยุติสงครามชายแดนกับเวียดนามที่รัฐบาลพล พต เป็นผู้ก่อขึ้น"^๒

ปัญหาประการที่สำคัญที่เวียดนามจะต้องเผชิญในการโค่นล้มรัฐบาลพล พต ก็คือ เมื่อฝ่ายแนวร่วมประชาชาติเพื่อการกู้ชาติกัมพูชาสามารถยึดอำนาจจากรัฐบาลพล พต ได้แล้ว จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงศูนย์กลางแห่งอำนาจและเกิดความมั่นคงระหว่างประเทศขึ้น ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอาจจะทำให้ประเทศอาเซียนเกิดความหวาดกลัว จนต้องหันไปฟื้นฟูแนวความคิดแบบองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่ง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นมาอีก ก่อนที่เวียดนามจะเปิดเผยเรื่องแนวร่วมประชาชาติเพื่อการกู้ชาติ

^๑ Ibid., p. 22.

^๒ จากนโยบายข้อที่ ๑ และ ๑๐ ของแนวร่วมประชาชาติเพื่อการกู้ชาติกัมพูชา อ้างถึงใน The Vietnam-Kampuchea Conflict..., pp. 46-50.

กัมพูชา เวียดนามก็เร่งดำเนินการทางการทูตกับประเทศอาเซียนเพื่อยืนยันความรักสันติของเวียดนาม โดยหวังว่าประเทศอาเซียนจะวางตัวเป็นกลางในกรณีที่เวียดนามส่งกำลังทหารเข้าไปโค่นล้มรัฐบาลพล พต ในกัมพูชา และต่อกรณีเงินที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลพล พต อยู่ นั้น เวียดนามก็ไม่ต้องการให้จีนเข้าแทรกแซงโดยตรง ก่อนที่กองทหารของทั้งสองฝ่ายจะมีการปะทะกันในขั้นรุนแรงและกว้างขวางนั้น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเวียดนามก็ได้เดินทางไปยังปักกิ่ง เพื่อหาทางเจรจากับกัมพูชา^๑ ซึ่งเป็นการแสดงให้จีนเห็นว่าเวียดนามเป็นฝ่ายที่ไปหาสันติภาพ ในขณะที่กัมพูชาต้องการสงคราม และในอีกทางหนึ่ง เวียดนามก็กระชับความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตให้มากขึ้น โดยเฉพาะการทำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือระหว่างกันเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) เพื่อปรามไม่ให้จีนมีปฏิกริยาที่รุนแรงต่อเวียดนามเมื่อรัฐบาลพล พต ถูกโค่นล้มลง

กัมพูชากล่าวหาว่า ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงพฤษภาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) เวียดนามได้วางแผนการปฏิวัติขึ้นในพนมเปญ รวมทั้งวางแผนสำหรับกรณีการปฏิวัติล้มเหลว จะแบ่งแยกดินแดนภาคตะวันออกเฉียงของแม่น้ำโขงจากส่วนอื่น ๆ ของกัมพูชา เพื่อจัดตั้งอำนาจรัฐใหม่และพรรคใหม่ที่นิยมเวียดนามขึ้นทำการปกครอง บุคคลที่รับผิดชอบแผนการปฏิวัติครั้งนี้ คือ เฮโซ (Hay So) สมาชิกคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม และผู้ช่วยคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามอีกหลายคน แต่แผนการปฏิวัตินี้ได้ล้มเหลวไปเสียก่อน^๒

ต่อมา ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) ซึ่งเป็นวันครบรอบ ๓๔ ปีของการก่อตั้งกองทัพประชาชนเวียดนาม นายพลโวเหงียนเกียบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้กล่าวคำปราศรัยตอนหนึ่งว่า เวียดนามพร้อมแล้วที่จะต่อสู้เพื่อ

^๑ "เขมรรบญวน : ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ," หน้า ๑๓.

^๒

ต่อต้านการรุกรานทั้งหมดจากต่างชาติ แม้ว่าจะต้องกลายเป็นสงครามขนาดใหญ่ไปก็ตาม^๑ และในที่สุด วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๑ (ค.ศ. ๑๙๗๘) กองทัพเวียคนามในนามแนวร่วม ประชาชาติเพื่อการกู้ชาติกับพวกรักได้เข้าโจมตีเมืองต่าง ๆ แถบชายแดนของกัมพูชาอย่าง รุนแรง และมุ่งหน้าเข้าสู่พนมเปญอย่างรวดเร็ว ซึ่งก็สามารถเข้ายึดครองไว้ได้ในวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๒๒ (ค.ศ. ๑๙๗๙) ในวันรุ่งขึ้นก็ประกาศจัดตั้ง "สภาปฏิวัติประชาชน" ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลชั่วคราวของกัมพูชาสืบแทนรัฐบาลพล พต ที่ถูกโค่นล้มต้องหลบหนี ออกจากพนมเปญไปแล้ว

ข้อพิจารณาทั้งหมดข้างต้นนี้ เป็นเพียงการคาดคะเนและวิเคราะห์จากข้อมูล ที่มีอยู่เท่านั้น เรื่องต่าง ๆ มักจะมีความสัมพันธ์กันมากบ้าง น้อยบ้าง หรือเป็นเหตุผล ซึ่งกันและกัน หรืออาจจะมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเองอยู่แล้ว การขาดข้อมูลที่เพียงพอ ทำให้ยากที่จะสรุปได้ว่าปัจจัยใดมีความสำคัญที่สุด นอกจากนั้น แต่ละฝ่ายอาจจะมี สาเหตุอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากข้อพิจารณาเหล่านี้ด้วยก็ได้ ซึ่งไม่อาจจะสืบหาข้อมูล มาแสดง ณ ที่นี้

^๑ฝ่ายต่างประเทศสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, ปด้นเขมร, หน้า ๑๘.